

ג-3700 פנינים ב-2 הכרכים יחד

פרשת ויחי

חלק מהענינים שנידונו בספר

- 851. בפסוק זה רמוז שנים מ'עיקרי הדת'.....
- 859. האם נולדו ליוסף עוד ילדים [מלבד מנשה ואפרים].....
- 863. מדוע הולכים על קבר 'צדיקי זמננו' - הלא אפשר לילך על קברי התנאים.....
- 867. 'המלאך הגואל' וגו' - וכי מותר להתפלל דרך מלאכים.....
- 868. וידגו לרוב ב'קרב הארץ' - מה הפירוש ב'קרב הארץ'.....
- 870. מדוע מברכים הבנים - כאפרים וכמנשה.....
- 878. מדוע 'בני ראובן' צריכים להפסיד 'יתרונות הבכורה' ע"י חטא אביהם?.....
- 880. מדוע לא נזהרו 'זמרי' ו'קרח' - אחר שקיבלו אוזרה ע"י יעקב?.....
- 881. כיצד נתבא יעקב על חטא שיקרה בעתיד - הלא יש בחירה?.....
- 884. ב' פירושים מה עשה יעקב עם 'מידת הכעס' של שמעון ולוי [אחלקם ביעקב].....
- 897. איזה מת מותר לנשק.....
- 905. הטעם שלאחר מות יעקב, ריחק יוסף את אחיו - לפי שלא מחל להם.....
- 914. מדוע בכה ר"ע כשהיה מגיע לפסוק 'אשה הפרם וה' יסלח לה'.....

האספו והגידה לכם (מט א)

■ **מדוע לא נגלה הקץ**
רש"י: ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה רבים הקשו: וכי מדוע רע בעיני ה' שיגלה הקץ?
 א"ק, ונראה פשוט, שמזמן יעקב עד עתה יש 3000 שנה, ואם ה' אומר יעקב לבניו: שבעוד כל כך הרבה זמן יגיע הקץ, היו נופלים ליאוש, [משא"כ עתה שבכל יום סברו שיבוא].
 ועוד י"ל [הסיבה להעלמות הקץ], שכן גם במעט יסורים **כשאין ידוע סופם**, הסבל גדול יותר, וחוסכים ע"י כך יסורים גדולים יותר.

■ **מה התועלת בידיעת 'קץ' המרוחק 3000 שנה**
 א"ק, אגב - צ"ב מה התועלת לומר: בני! בעוד 3000 שנה יבא המשיח, ולשם מה ביקש לגלות להם הקץ? / ואולי התועלת לדורות אחרונים.

א"ק, ובכך אפשר ליישב שהקשה אילת מדוע כתיב 'ואגידה' שהוא לשון קשה [כגידים], וי"ל דהואיל וביקש לומר להם 'קץ רחוק', אם כן 'דבר קשה' דיבר.

ויש שפירשו: שביקש לגלות את הקץ - של שיעבוד מצרים / ויש תועלת בכך שלא הספיק לומר להם הקץ, 'כי קושי השעבוד' השלים, [וכדאמרינן, שאם אין יודעים מתי הסוף - קשה יותר].

■ **הוכחה שה'קץ' קרוב מאד**

א"ק, בענין סוף הקץ, יודע אני שקרוב הוא מאד! הכיצד? כאשר אנו רואים את ירידת הדורות, כגון: תנאים, אמוראים, גאונים, ראשונים, אחרונים, הרי בקצב הזה 'לא נשאר מספיק לחם כדי לחתוך ממנו פרוסות' [אין מקום לעוד ירידה], וזה סימן שהגענו לסוף.

■ **וראשית אוני (מט ג)**

■ **הקב"ה 'נותן ישועה מראש' - עבור זכות שתהא רק אח"כ רש"י, 'אוני', כוחי, היא טיפה ראשונה שלו, שלא ראה קרי מימיו.**

נחל אליהו, הכיצד אמר 'ראשית אוני', והלא רק בהמשך הנשואין כתיב (כט לא): 'וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה? ותירץ: שידע 'קורא הדורות מראש' שתהא לאה שנואה, ולכך פתח 'כבר מעיקרא' את רחמה.

ומביא כה"ג (ש"ב ו), אצל 'עובד אדום הגיתי', שהי' אצלו ארון האלוקים, וילדו כלותיו ו' בכרס אחד, ומשמע שתיכף בתחילה ילדו, והלא צריך זמן הריון?! אלא שידע הקב"ה שיהי' הארון אצלם, ולפיכך נתן להם הריון מרובה מראש. [וכן הביא עוד מעשה יפה עם המהרש"ם מברזען].

א"ק, ובהו תמצא נחת דמבקשים: 'טרם נקרא אליך עננו', ובתחילה פתח בעזקה 'עננו ה' עננו כי בצרה גדולה אנחנו... ועתה מבקש 'מותרות' 'טרם נקרא עננו'?

אלא מבקש על כה"ג דלעיל שצריך הכנה לישועה - לפני שהתפלל.

ונשאתני ממצרים (מז ל)

גמ', (נזיר סה): 'מעפר מצרים טול עמי', ולמדנו מכאן שכאשר מעבירים מת יש ליטול גם ג' אצבעות מהעפר שתחתיו, מחמת המוהל [נזול] היוצא ממנו.

הגרמ"ק, הרי אמרו (תענית ה): יעקב אבינו לא מת? תשובה: יעקב חשב שימות, ומההוראה שנתן 'לפינן'.

ויהו אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה (מח א)

נחל אליהו רק 'אחרי הדברים האלה' נאמר ליוסף שיעקב חולה, אבל קודם כתיב רק: 'ויקראו ימי ישראל למות', והוא משום ההלכה שהנודד לחולה, חשיב 'נדרי אונסין' [שהי' החולה מסתכן אם לא ידרו לן], לפיכך נזהר יעקב ולא גילה ממחלתו כלום - עד שנשבע לו יוסף.

ורק אחרי הדברים האלה [שנשבע לן], כתיב: הנה אביך חולה. א"ק, אמנם קצת קשה, דכתיב 'אחרי', וכלל בידינו, אחר - סמוך, אחרי - מופלג.

■ **הנה בנך יוסף (מח ב)**

'הנה' [גימטרי] = ס', 'ויתחזק ישראל וישב על המטה' = נ"ט, שהמבקר את החולה בן מזלו, נוטל אחד משישים מחליו.

■ **אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו (מח ה)**

בעל הטורים, גימטרי 'אפרים ומנשה' (732) = ראובן ושמעון (731).

א"ק, וכבר הבאנו מהפסוק (דברים ד כה) שהפרש אחד בגימטרי - לא חשיב הפרש 2624.

■ **שכל את ידיו כי מנשה הבכור (מח יז)**

מקשים, דצ"ל אע"פ שמנשה הבכור?

א. הרא"ש עה"ת כתב, שלא רצה להזיזו מהמקום שעמד בו, לפי שהוא בכור [ורצה לנהוג בו כבוד], ולכך הוצרך לשכל ידיו.

ב. י"א שאכן הפירוש 'כי' - 'אע"פ'. וכן ביאר ראב"ע (שמות לד ט): 'לך נא ה' בקרבנו כי' עם קשה עורף הוא, אע"פ שאנו 'קשי עורף'.

וכן (תהלים מא): 'רפאה נפשי כי חטאתי לך' - אע"פ שחטאתי לך.

■ **בן יברך ישראל וישמך אלוקים כאפרים וכמנשה (מח ט)**

■ **מה תועלת יש לאפרים ומנשה - שיברכו עם ישראל בשמם?**

רש"י, 'בן יברך ישראל', הבא לברך את בניו, יברכם בכרכתם ויאמר איש לבנו: 'וישמך אלוקים כאפרים וכמנשה'.

א"ק, צריך לדעת מה מונח בכך, ואולי זו 'צורה קצרה' לומר שיברכו 'אפרים ומנשה' בכל מה שאפשר, שהרי לא 'ברך' אדם את בנו 'תהא כפלוגי', כשאותו 'פלוגי' אמנם מלא בכל טוב, אך דבר מסויים 'חסר לו במאד'.

ואם מברכים שיהיו כ'אפרים וכמנשה', סימן שהיו מושלמים בכל מה שאפשר.

◀ כלי חמס מכורתיהם (מט ה)

פרש"י: 'אומנות זו של רציחה', 'חמס' הוא בידכם, כאלו גזלתם אותה מעשו, שהחרב שלו היא.

א"ק, זה מזכיר לי אחד הצועק לבנו העומד לרצוח 'מאן-דהוא': למען ה'! אל תיקח סכין חלבי? והנמשל: אם מעשיהם טוב, מה בכך שגולו הסכין מעשו - ואם זה לא טוב, שיעצק על עצם המעשה?

וי"ל דכונת יעקב, דכל הדרך הזו של מלחמה 'על ידי מעשה' [ולא ע"י תפילה], היא לא דרכם של 'בני יעקב'.

אמנם לפי דעת הר"מ: שנתחייבו אנשי שכם הריגה משום שהם מצווים על הדינים, ושכם עצמו משום גזל, א"כ יש כאן דין הריגה, וכל מיתתם היא בסיף, וא"כ צ"ב מה הטענה, מדוע השתמשם בחרב.

◀ כי באפם הרגו איש וברצונם עקרו שור (מט ו)

א"ק, עקרו לא נאמר - אלא 'עיקרו', ונראה משום שאיבדו מיוסף "שבטים, שהגלוהו למצרים, ונגרם עי"ז מעשה דאשת פוטיפר ויפווו זרועי ידן, וכביכול עשאוהו כעקר שאינו מוליד.

◀ וירא מנוחה כי טוב ... ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד (מט ז)

■ 'כל חלב לה' - את הדבר הטוב ביותר [מנוחה], בחר יששכר להקדיש לה' רש"י, ויט שכמו לסבול - עול תורה, ויהי למס עובד, להורות הלכה לעם ישראל.

נחל אליהו, והנה בתחילת הפסוק, כתוב שראה שה'מנוחה דבר נפלא הוא', והיינו מצפים שההמשך יהי, שלקח 'שמיכה וקר' ושכב לישון כדי להתענג במנוחה, ואיך מתאים תחילת הפסוק עם סופו?

תשובה, 'בעל הסולם' בא לחזו"א ואמר לו: שחיפש יששכר מה הדבר 'הטוב והיקר ביותר' שאפשר להקריב למען הקב"ה, וכאשר מצא שה'מנוחה' דבר נחשק הוא, מיד הקריב המנוחה לצורך לימוד התורה.

וה' החזו"א מתענג מאד על פירוש זה, ו'כל אשר בא' אל ביתו באותו יום, הי' חוזר לפניו החזו"א על המימרא היקרה ההיא.

אמנם בפשוטו 'וירא מנוחה כי טוב', אומר רש"י: שראה לחלקו 'ארץ מבורכת וטובה' להוציא פירות [ופרנסתו מזומנת לו מן השמים], א"ק, ולפי שאינו טרוד בפרנסה - יכול הוא לעסוק בתורה ביותר.

◀ כיכס ביין לבושו וכדם ענבים סותה (מט יא)

ע"פ 'אור החיים' שהוא כנגד ב' אופני הגאולה: יין - תורה, דם - 'תוקף צרות הגלות', ואם בעת הגאולה לא תמצא תורה בישראל - יגאלו ע"י יסורים.

◀ יהי דן נחש (מט יב)

א"ק, שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו (משלי כא כג) / ר"ת 'שמשונו פיו', שאם הי' שומר פיו ולא מגלה לדלילה הסוד, הי' שומר נפשו מצרות.

◀ דברו נא באזני פרעה (ד ז)

וכי אין יוסף יכול לדבר ישירות עם פרעה?

אלא אומר **הסטייפלר**, אם היו [יוסף ופרעה] מדברים ב'ארבע עינים' הי' אומר פרעה ליוסף: הרי אתה יודע שבלעדך אינני מסתדר אפילו יום אחד. לכן שלח יוסף שלוחים, ולהם פרעה לא יוכל כמובן לומר דברים אלו.

◀ רק צאנם ובקרים עזבו בארץ גושן (נ ח)

■ וכי לוקחים צאן ללויה?!

צ"ב, הלא פשוט שאין לוקחים ללויה צאן?!

תשובה [משאת המלך]: בא הכתוב לומר: שלא הפסיק הגלות, וזה ע"י שהשאירו את הצאן.

ובזה אתי שפיר, (שמות י כד): שהסכים פרעה [תוך כדי המכות] שיצאו כולם ממצרים [כולל הילדים] ורק הצאן ובקר ישארו* ומה איכפת לו ה'צאן ובקר'?! אלא שלא רצה שיפסק השעבוד.

* רק צאנכם ובקרכם יוצג גם טפכם ילך עמכם.

◀ ויבואו עד גורן האטד אשר בעבר הירדן (נ י)

ורבים תמהים מה להם אצל הירדן?! הלא הדרך ממצרים לחברון רחוקה מהירדן?

החזו"א (זרעים קמא ג כז) כתב: אולי הקיפו את ארץ ישראל ובאו סביב סביב דרך הירדן כאשר עשו ישראל בכניסתם לארץ*.

* זה לשונו: ואולי הלכו דרך המדבר ודרך ארץ אדום והקיפו ים המלח ועברו את הירדן ככניסת ישראל לארץ.

◀ אביך צוה לפני מותו, אנא שא נא פשע אחיך וחתאתם... ויבך יוסף ברברם אליו (נ יז)

■ יוסף בכה, לפי שעתה נודע לו, שיעל חינום הפסיד במשך י"ז שנה להיות במחיצת אביו

א. א"ק, נראה להסביר בכיתו דאיתא (בדעת זקנים): שלא רצה יוסף במשך י"ז שנה להיראות אל אביו, שלא ישאלנו יעקב, מי מכרו למצרים? ויוצרך להלשין על אחיו, ובגלל 'טובת אחיו', ויתר על שימושו של יעקב.

ועכשיו כבא אחיו ומספרים לו: שיעקב יודע שהם מכרוהו, א"כ נמצא שלשווא נמנע להכנס אל אביו במשך י"ז שנה, לכך 'ויבך יוסף'.

ב. ועוד י"ל בסיבת בכיו דעד עתה [לפי מחשבתו של יוסף שאין אביו יודע מהמכירה] אביו לימד עליו זכות [על כך שאינו בא תדיר] מחמת שאינו רוצה להלשין על אחד מן השבטים שהורידו למצרים - לכך אינו בא, אבל כעת שאביו ידע שמכרוהו, נמצא שהוא החסיר בכבוד אביו שאינו בא.

ובעצם הדבר, האם ידע יעקב שמכרוהו השבטים, יש דעות שונות [הרמב"ן כותב שיוסף לא אמר לאביו על המכירה].

א"ק, אמנם בברכת יעקב לבניו, אמר יעקב דברים המוכיחים שידע מהמכירה: 'כי באפם הרגו איש וברצונם עקרו שור', וכן 'מטרף בני עליה', ואולי 'ניבא ולא ידע מה שניבא'.

◀ ועתה שא נא פשע עבדי 'אלקי אביך' (נ יז)

'אלקי אביך', ר"ת (פסחים סח): 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא'. כלומר, אמרו לו האחים: ראה לאיזה דרגות הגעת בזכותנו.

הפטרות ויהי

■ האם לשמעני בן גרא הי' קשה 'דבר המלך' שלא לצאת מירושלים

בגמ' איתא ששלמה הרג את שמעי בן גרא, כאשר מרה את פיו, ויצא מירושלים לחפש את עבדיו.

העולם שואל: האיך לא נזהר שמעי בנפשו?

מתרץ רבי חיים **שמואלביץ**: שאמנם יש הרבה זקני ירושלים שכבר שלושים שנה לא יצאו מהעיר, אך 'כל זה עושים הם בקל' עד שנאסר עליהם לצאת - אך כשיש איסור, מיד הם מרגישים 'חנק בגרונם', והם מוכרחים לצאת.

א"ק, ואני אומר: בוודאי דברי הגר"ח נכונים [במהותם], אך לא זה המקרה של שמעי, שהרי אם הרגיש 'חנק' מדוע חיכה שיברחו לו עבדים, ומדוע לא יצא קודם ב'חשכת הלילה', או לאחר שהתחפש לאיש אחר? ואם זכר האיסור - הכיצד ההין משום 'הרגשת החנק' להסתכן בנפשו?

אלא נראה לי שהמקרה של שמעי [הפוך הוא], והיינו: כששלמה אמר לו שלא לצאת מירושלים, חשב שמעי בנפשו: וכי זה הגבלה?! הלא זה כמו ששלמה יגיד לי לא לחלל שבת?! [דמעולם לא עלה על לבי לצאת מהעיר] וכיון שלא נתן על ליבו חובת האיסור החדש, לא נקלט האיסור בנפשו, ולכן כשהוצרך לצאת, שכח מן האיסור.

◀ חזק חזק ונתחזק

■ למה לא עונים 'אמן' - על ברכת ה'בעל קורא' - 'חזק חזק ונתחזק'

הראני אחייני רג"ר דב ~א דבמשנ"ב (סי' נו ס"ק ד) איתא דלא נהגו לומר אחר החזן שאומר 'ברכו את ה' המבורך' אמן, לפי שאף אנו [הציבור] שבתנו ורוממנו כרגע בלשון זה, ובוז מיושב גם הנ"ל.

להנצחות ובכל עניני הספר:

אימייל: 6916645@GMAIL.COM